

PRIRUČNIK
POVREDE NA RADU
I PROFESIONALNO OBOLJENJE

April 2024.

PRIRUČNIK POVREDE NA RADU I PROFESIONALNO OBOLJENJE

April 2024.

Izdavač:

*Samostalni sindikat šumarstva, prerade drveta i papira Bosne i Hercegovine- SSŠPDPBIH u saradnji sa
Sindikatom građevinarstva i industrije građevinskog materijala Bosne i Hercegovine - SGIIGMBIH*

e-mail: info@ssspdp.ba; lejla.catic@ssspdp.ba

web: www.sssdpdp.ba

Bosna i Hercegovina

71000 Sarajevo

Obala Kulina bana I.

tel./fax.: +387 33 557 530

Štampa: GA Bucko

Tiraž: 100 primjeraka

PRIRUČNIK ŠTAMPAN UZ PODRŠKU

BWI
Building and Wood
Worker's International

**UNION
TO UNION**
LO, TCO & SACO GLOBAL

SADRŽAJ

<i>Povreda na radu</i>	<i>5</i>
<i>Šta se ne smatra povredom na radu?.....</i>	<i>6</i>
<i>Profesionalne bolesti</i>	<i>7</i>
<i>Poslovi na kojima se javljaju profesionalne bolesti.....</i>	<i>7</i>
<i>Prevenција povreda na radu i profesionalnih oboljenja.....</i>	<i>8</i>
<i>Načela u provođenju mjera zaštite na radu</i>	<i>9</i>
<i>Pravo i dužnosti radnika</i>	<i>11</i>
<i>Poslovi sa povećanim rizikom.....</i>	<i>13</i>
<i>Prava radnika na specifičnu zdravstvenu zaštitu.....</i>	<i>13</i>
<i>Specifična zdravstvena zaštita radnika.....</i>	<i>18</i>
<i>Evidencija, izvještavanje i obavještavanje o nesreći na radu i profesionalnim oboljenjima.....</i>	<i>19</i>
<i>Evidencija o povredama na radu, profesionalnim oboljenjima, smrtnim slučajevima i njihovim uzrocima</i>	<i>19</i>
<i>Prijava povrede na radu i oboljenja od profesionalne bolesti</i>	<i>20</i>
<i>Obavještavanje inspekcije</i>	<i>20</i>
<i>Postupanje inspektora kod smrtnog slučaja ili nesreće koja je zadesila jednog ili više radnika.....</i>	<i>21</i>
<i>Dostavljanje izvještaja o povredi na radu i profesionalnom oboljenju</i>	<i>21</i>
<i>Prava radnika u slučaju privremene spriječenosti za rad zbog povrede na radu ili profesionalnog oboljenja.....</i>	<i>22</i>
<i>Zaštita radnika s promijenjenom radnom sposobnošću</i>	<i>24</i>
<i>Pravo radnika sa promijenjenom radnom sposobnošću na otpremninu u slučaju otkaza ugovora o radu</i>	<i>25</i>
<i>Postupanje u slučaju utvrđene promijenjene radne sposobnosti radnika...26</i>	
<i>Naknada plaće osiguranika/ radnika za vrijeme privremene spriječenosti za rad zbog povrede na radu ili profesionalnog oboljenja</i>	<i>28</i>
<i>Naknada plaće u slučaju privremene spriječenosti za rad preko 12 mjeseci.....</i>	<i>30</i>
<i>Kada osiguranik/ radnik nema pravo na naknadu plaće za vrijeme privremene spriječenosti za rad?</i>	<i>31</i>
<i>Nadzor</i>	<i>32</i>
<i>Prava osiguranika/ radnika sa promijenjenom radnom sposobnosti</i>	<i>34</i>
<i>Naknada plaće radnika s promijenjenom radnom sposobnošću</i>	<i>34</i>
<i>Osnovica za određivanje naknade plaće i valorizacija</i>	<i>35</i>
<i>Isplata naknade – čekanje posla</i>	<i>36</i>
<i>Novčana naknada za fizičku onesposobljenost</i>	<i>37</i>

UVOD

Edukacija sindikalnih povjerenika i članova sindikata je temelj snažnog i uspješnog sindikalnog pokreta. U svakodnevnom radu sa članstvom na terenu, kao i putem pružanja pravne pomoći, procijenili smo, da su pitanja ostvarivanja prava radnika u slučaju povreda na radu i profesionalnih oboljenja veoma značajna. S tim u vezi, odlučili smo, kroz ovu brošuru dati odgovore na neka od najznačajnijih pitanja u praksi vezana za navedene oblasti.

U brošuri razmotreni su aspekti zakonske zaštite radnika u slučaju da nastupi povreda na radu, odnosno profesionalno oboljenje, ili promijenjena radna sposobnost radnika te s aspekta prava radnika koja iz toga proističu, odgovornosti poslodavca za nastalu povredu, ili profesionalno oboljenje, specifična zdravstvena zaštita radnika, evidencije i naknade koje pripadaju radniku, ukoliko povreda na radu nije rezultat krivice radnika.

Odgovore na navedena pitanja u Federaciji BiH iz ove oblasti moguće je dati na temelju pravnog okvira kojeg čine: Zakonom o radu¹, Zakonom o zaštiti na radu², Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju³, Zakonom o zdravstvenom osiguranju⁴ i Zakon o zdravstvenoj zaštiti⁵, kao i provedbeni propisi.

¹ ("Službene novine Federacije BiH", br. 26/16, 89/18, 31/20, 44/22)

² ("Službene novine Federacije BiH", br. 79/2020)

³ ("Službene novine Federacije BiH", br. 13/2018, 93/2019 – odluka US, 90/2021, 19/2022 I 42/2023- odluka US);

⁴ ("Službene novine Federacije BiH", br. 30/1997, 7/2002, 70/2008, 48/2011, 100/2014 - odluka US, 36/2018 i 61/2022);

⁵ ("Službene novine Federacije BiH", br. 46/2010 i 75/2013)

Povreda na radu

Povredom na radu⁶ smatra se:

- povreda osiguranika/ radnika, prouzrokovana neposrednim i kratkotrajnim mehaničkim, fizičkim ili hemijskim djelovanjem, naglim promjenama položaja tijela, iznenadnim opterećenjem tijela ili drugim promjenama fiziološkog stanja organizma, ako je takva povreda uzročno vezana za obavljanje posla koji je osnov osiguranja,
- povreda koju osiguranik pretrpi na redovnom putu od stana do mjesta rada i obratno, odnosno radi obavljanja djelatnosti na osnovu koje je osiguran.

Povredom na radu⁷ u smislu zakona, smatra se i povreda lica koja su uzela učešće u pripremama za odbranu BiH, odnosno koja su uzela učešće u odbrani BiH kao pripadnici Armije Republike BiH, odnosno Hrvatskog vijeća obrane i organa unutrašnjih poslova (član 36. zakona), odnosno lica za vrijeme vršenja određenih javnih funkcija ili građanskih dužnosti po pozivu nadležnih organa i organa jedinice lokalne samouprave (član 17. tačka h) zakona), zadobijena u pripremama za odbranu, odnosno u odbrani BiH u periodu od 18. septembra 1991. godine do 23. decembra 1995. godine.

⁶ Član 49. st. 1.a) i b) Zakona o zaštiti na radu

⁷ Član 49. st.1. c) Zakona PIO

Šta se ne smatra povredom na radu?

Povredom na radu ne smatra se⁸ povreda na radu ukoliko je prouzrokovana:

- a) namjerno ili iz krajnje nepažnje osiguranika koji je obavljao radne obaveze, kao i na redovnom putu od stana do mjesta rada i obratno,
- b) pijanstvom osiguranika,
- c) isključivom odgovornosti trećeg lica,
- d) zbog više sile,
- e) zbog obavljanja aktivnosti koje nisu u vezi s obavljanjem radnih aktivnosti,
- f) usljed namjernog nanošenja ozljede osiguraniku od strane drugog lica izazvanog ličnim odnosom s osiguranim licem koje se ne može dovesti u vezu sa radno-pravnom aktivnosti,
- g) usljed namjernog nekorištenja opreme zaštite na radu i nepoštivanja propisa o zaštiti na radu.

U slučaju spora o tome da li je neka povreda nastala na radu ili ne, teret dokazivanja je na poslodavcu.

Zakon o PIO ne reguliše šta se smatra lakšom odnosno težom povredom na radu. U slučaju povrede osiguranika/ radnika procjenu povrede vrši ovlaštena zdravstvena ustanova. Nakon obavljenog ljekarskog pregleda i liječenja ovlašteni ljekar zdravstvene ustanove osiguraniku/ radniku uspostavlja punu radnu sposobnost, odnosno utvrđuje smanjenu radnu sposobnost (invalidnost II kategorije), ili potpunu nesposobnost za rad (invalidnost I kategorije), odnosno

⁸ Član 49. st. 2. Zakona PIO

utvrđuje opasnost po zdravlje osiguranika/ radnika nastavkom rada na određenom radnom mjestu.

Profesionalne bolesti

Profesionalne bolesti⁹ su određene bolesti nastale u toku osiguranja, prouzrokovane dužim neposrednim uticajem procesa rada i uslova rada na radnim mjestima odnosno poslovima koje je osiguranik/ radnik obavljao.

Pravilnikom o listi profesionalnih bolesti¹⁰, **profesionalne bolesti su** određene bolesti nastale u toku osiguranja, prouzrokovane dužim neposrednim djelovanjem štetnosti prisutnim u procesu rada ili radnoj sredini, odnosno poslovima koje je osiguranik/ radnik obavljao, kao i bolesti za koje je poznato da mogu biti posljedica djelovanja štetnosti koje su u vezi sa procesom rada i/ili radnom sredinom, a intenzitet štetnosti i dužina trajanja izloženosti toj štetnosti je na nivou za koji je poznato da uzrokuje oštećenje zdravlja.

Poslovi na kojima se javljaju profesionalne bolesti

Poslovima na kojima se javljaju profesionalne bolesti smatraju se poslovi gdje su radnici izloženi hemijskim, fizičkim i biološkim profesionalnim štetnostima i naprezanjima navedenim u Listi profesionalnih bolesti.¹¹

⁹ Član 50. Zakona PIO

¹⁰ („Službene novine Federacije BiH“, broj 49/19)

¹¹ Član 2. st. 2. Pravilnika

Poslove medicinskog vještačenja vrši Institut za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja Federacije BiH na zahtjev fizičkih i pravnih osoba, suda, drugih ustanova i organa donosi ocjenu, nalaz i mišljenje na osnovu kojeg nadležni organ odlučuje o ostvarivanju prava u skladu s pravnim propisima iz svoje nadležnosti. Institut također vrši medicinsko vještačenje radne sposobnosti, nesposobnosti za rad i privređivanje, nesposobnost za samostalan život i rad i stepen tjelesnog oštećenja osiguranika/ radnika.

Prevenција povreda na radu i profesionalnih oboljenja

Zakonom o zaštiti na radu uređena su prava, obaveze i odgovornost poslodavaca i radnika u vezi sa provođenjem i poboljšanjem sigurnosti i zaštite zdravlja radnika na radu, kao i opća načela prevencije, sistem pravila sigurnosti i zaštite zdravlja na radu, čijom primjenom se postiže sprečavanje povreda na radu, profesionalnih oboljenja i drugih oboljenja u vezi sa radom, zaštita radne okoline, te druga pitanja u vezi sa sigurnošću i zaštitom zdravlja na radu.

Posebna zaštita se propisuje radi očuvanja duševnog i tjelesnog razvoja mladih, zaštite žena od rizika koji bi mogli ugroziti ostvarivanje materinstva, zaštite lica sa invaliditetom i profesionalno oboljelih lica od daljeg oštećenja zdravlja i umanjenja njihove radne sposobnosti i očuvanja radnih sposobnosti starijih

radnika u granicama primjerenim njihovoj životnoj dobi.¹²

Prevenција u smislu zakona, je svaka planirana, odnosno preduzeta mjera u svakoj fazi rada kod poslodavca, čiji je cilj sprječavanje ili smanjenje rizika na radu.

Načela u provođenju mjera zaštite na radu¹³

Poslodavac provodi mjere zaštite na radu poštujući **opća načela prevencije** i to:

- a) procjene rizika,
- b) izbjegavanja rizika,
- c) sprječavanja rizika,
- d) otklanjanja rizika na njihovom izvoru,
- e) prilagođavanja rada i mjesta rada radniku naročito u pogledu izbora opreme za rad i metoda rada, kao i izbora tehnološkog postupka da bi se izbjegla jednoličnost u radu u cilju smanjenja njihovog uticaja na zdravlje radnika,
- f) prilagođavanja tehničkom napretku,
- g) zamjene opasnih tehnoloških procesa ili metoda rada bezopasnim ili manje opasnim,
- h) zamjene opasnih materija bezopasnim,
- i) utvrđivanja jedinstvenih preventivnih mjera s ciljem međusobnog povezivanja tehnologije, organizacije rada, uvjeta rada, socijalnih odnosa i uticaja faktora vezanih za radnu okolinu,
- j) davanja prednosti zajedničkim mjerama zaštite pred pojedinačnim,

¹² Član 1 Zakona o zaštiti na radu

¹³ Član 21. Zakona o zaštiti na radu

- k) odgovarajućeg osposobljavanja i obavještanja radnika.

U odnosu na radna mjesta radnika, poslodavac je, između ostalog, dužan da vrši procjenu rizika za svako radno mjesto i utvrdi poslove sa povećanim rizikom, organizuje poslove sigurnosti i zaštite zdravlja na radu, omogući radniku da se prije stupanja na rad upozna sa mjerama sigurnosti i zaštite na radu, obavještava radnike, sindikat i povjerenika za zaštitu na radu o uvođenju novih tehnologija i sredstava za rad te opasnostima i štetnostima po zdravlje radnika na radnom mjestu i izdaje uputstva za siguran rad, zabranjuje rad ukoliko radnik nije osposobljen, ili mu prijeti opasnost po zdravlje i život, osigurava prethodne i periodične ljekarske preglede radnika koji rade na poslovima na kojima postoje povećani rizici po zdravlje i preduzima mjere za sprečavanje nastanka invaliditeta i profesionalnih oboljenja radnika.¹⁴

Zabranjeno je poslodavcu da u provođenju mjera zaštite koje se odnose na sigurnost i zaštitu zdravlja na radu radnicima prouzrokuje finansijske obaveze.¹⁵

¹⁴ Član 22. Zakona o zaštiti na radu;

¹⁵ Član 31. Zakona o zaštiti na radu;

Pravo i dužnosti radnika¹⁶

Radnik ima pravo na sigurne i zdrave uvjete rada, a radna okolina i sredstva za rad moraju, s obzirom na prirodu posla, biti sigurni za radnike i ne smiju ugroziti njihovo zdravlje.

Dužnost radnika je da sebe i druge ne izlaže opasnostima, već da obavlja posao u skladu sa svojom stručnom spremom i završenom obukom, kao i uputstvima koja daje poslodavac.

Radnik koji se ne pridržava utvrđenih pravila sigurnosti i zaštite zdravlja na radu i propisanih obaveza u smislu ovog zakona čini težu povredu radne obaveze u skladu sa kolektivnim ugovorom, odnosno općim aktom poslodavca.

Radnici su, naročito, dužni:

- a) da se pridržavaju utvrđenih pravila sigurnosti i zaštite zdravlja na radu u smislu ovog zakona,
- b) da pravilno upotrebljavaju sredstva za rad i opremu, opasne materije i druga sredstva proizvodnje u skladu sa uputstvima proizvođača i uputstvima za siguran rad koja daje poslodavac,
- c) da pravilno upotrebljavaju sredstva i opremu lične zaštite koja su im dodijeljena i da ih nakon upotrebe vraćaju na mjesto na kojem se čuvaju,
- d) ne smiju samovoljno isključiti, modifikovati, promijeniti ili ukloniti sigurnosni uređaj koji je instaliran, posebno ne mašinu, uređaj, alat, pogon ili objekat i takav uređaj moraju pravilno upotrebljavati,

¹⁶ Čl. 50 – 53. Zakona o zaštiti na radu

- e) da odmah obavijeste poslodavca i/ili radnika za zaštitu na radu o svakoj pojavi na poslu za koju postoji opravdana sumnja da predstavlja opasnost po sigurnost i zdravlje kao i o nedostacima u postupcima zaštite,
- f) da obavijesti lice odgovorno za to radno mjesto i/ili poslodavca o povredama koje su zadobili,
- g) da sarađuju sa poslodavcem i/ili radnikom za zaštitu na radu u provođenju mjera ili zahtjeva koje je naredio inspektor rada,
- h) da sarađuje sa poslodavcem i/ili radnikom za zaštitu na radu u provođenju mjera koje će obezbijediti da radna okolina i uvjeti rada budu sigurni i ne predstavljaju rizik po sigurnost i zdravlje u okviru njihovog radnog mjesta,
- i) obavljaju periodične ljekarske preglede u terminima po zahtjevu poslodavca,
- j) da daju sve podatke i informacije koje traže inspektori rada.

Radnik ima pravo da odbije da radi ako smatra da mu prijeti neposredna opasnost po život i zdravlje i dužan je da o tome odmah obavijesti svog neposrednog rukovodioca i/ili imenovanog radnika za zaštitu na radu, nadležnog inspektora rada i predstavnika radnika.

Radnik koji se udaljio sa radnog mjesta, ne smije snositi negativne posljedice, osim u slučaju ako poslodavac dokaže da se radnik neopravdano udaljio sa radnog mjesta.

Poslovi sa povećanim rizikom¹⁷

Poslovi sa povećanim rizikom utvrđuju se internim aktom poslodavca (Pravilnikom o zaštiti na radu), koji se donosi na osnovu akta o procjeni rizika na radnim mjestima.

Poslovima sa povećanim rizikom smatraju se:

- a) poslovi sa povećanim rizikom od povređivanja, nastanka profesionalnih oboljenja i oštećenja zdravlja radnika,
- b) poslovi sa specifičnim zahtjevima koji, u cilju sigurnog i uspješnog rada uvjetuju posebne zdravstvene i psihofizičke sposobnosti radnika na tim radnim mjestima,
- c) poslovi na kojima, nakon primjene svih tehnički priznatih metoda za smanjenje rizika, postoji preostali rizik za neke radnike.

Poslodavac je dužan radniku koji obavlja poslove sa povećanim rizikom, prije početka rada osigurati prethodni ljekarski pregled, kao i periodični ljekarski pregled u toku rada.

Prava radnika na specifičnu zdravstvenu zaštitu¹⁸

Radnik ima pravo na zdravstvenu zaštitu primjerenu rizicima za sigurnost i zdravlje kojima je izložen na radu,

¹⁷ Član 57. Zakona o zaštiti na radu;

¹⁸ Član 24. Zakona o zaštiti na radu

u skladu s posebnim propisima koji uređuju mjere zdravstvene zaštite u vezi sa radom.

Radnik ne može zasnovati radni odnos ukoliko prethodno nije utvrđeno da njegovo zdravstveno stanje i psihofizičke sposobnosti odgovaraju uvjetima rada i zahtjevima radnog mjesta.

Zdravstveno stanje i psihofizičke sposobnosti radnika utvrđuju se na osnovu ljekarskog uvjerenja izdatog od strane odjeljenja za medicinu rada i zdravstvenu zaštitu radnika ovlaštene zdravstvene ustanove, a zdravstveno stanje i psihofizičke sposobnosti pripadnika oružanih snaga i policijskih službenika utvrđuju se zdravstvenim pregledom koji organizuje poslodavac.

Prethodni i periodični ljekarski pregledi radnika koji obavljaju poslove sa povećanim rizikom vrše se na način, po postupku i u rokovima utvrđenim posebnim pravilnikom¹⁹.

Pravilnikom o postupku raspoređivanja radnika na poslove sa povećanim rizikom i o postupku prethodnih i periodičnih ljekarskih pregleda radnika koji obavljaju poslove sa povećanim rizikom²⁰ propisuje se postupak raspoređivanja radnika na poslove sa povećanim rizikom, uvjeti rada, zdravstveni nadzor, kao i postupak prethodnih i periodičnih ljekarskih pregleda radnika koji obavljaju poslove sa povećanim rizikom.

¹⁹ Član 60. Zakona o zaštiti na radu

²⁰ („Službene novine FBiH“, br. 9/23)

Zakonom o radu propisani su periodični pregledi radnika koji rade noću - najmanje jednom u dvije godine²¹ i maloljetnih radnika – najmanje jednom u dvije godine.²²

Poslodavac pored obaveznog zdravstvenog osiguranja radnika i obaveznog reosiguranja pravne i fizičke osobe od rizika²³, posebno osigurava od rizika nesreće i povrede na radu radnike koji obavljaju poslove sa povećanim rizikom, koji su utvrđeni internim aktom o zaštiti na radu, radi obezbjeđenja naknade štete, kod osiguravajućih kuća.²⁴

Poslodavac bi trebalo da osigura i sve druge radnike, u obimu koji dogovori s osiguravajućom kućom.

Zakonom o zdravstvenoj zaštiti²⁵ propisane su **mjera specifične zdravstvene zaštite** koje mora osigurati poslodavac s ciljem stvaranja uslova za zaštitu zdravlja radnika na radnom mjestu i poticanja zdravstveno odgovornog ponašanja usmjerene su na provođenje:

- mjera za sprečavanje i otkrivanje profesionalnih bolesti, sprečavanje povreda na radu i pružanje odgovarajuće prve pomoći;

²¹ Član 41. ZOR

²² Član 58. ZOR

²³ Člana 81. stav (2) Zakona o zdravstvenom osiguranju - ZZO

²⁴ Član 73. Zakona o zaštiti na radu

²⁵ Član 15. Zakona o zdravstvenoj zaštiti - ZZZ

- mjera za zaštitu zdravlja radnika koji su na radnom mjestu izloženi posebnim opasnostima po zdravlje;
- mjera zdravstvene zaštite propisanih posebnim propisima.

Radi provođenja ovih mjera poslodavac organizuje i osigurava iz svojih sredstava zdravstvenu zaštitu radnika koja obuhvata najmanje:

- ✓ liječničke preglede radi utvrđivanja sposobnosti za rad po nalogu poslodavca.
- ✓ provođenje mjera za sprečavanje i rano otkrivanje profesionalnih bolesti, bolesti u vezi sa radom i sprečavanje povreda na radu;
- ✓ preventivne preglede uposlenih (prethodne, periodične, kontrolne i ciljane preglede) u zavisnosti od spola, uzrasta i uvjeta rada, kao i pojavu profesionalnih bolesti, povreda na radu i hroničnih bolesti;
- ✓ sanitarne preglede radi zaštite uposlenih i ostalog stanovništva od zaraznih bolesti u skladu sa propisima o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti, zaštite potrošača, odnosno korisnika i druge obavezne zdravstvene preglede u skladu sa zakonom;
- ✓ upoznavanje radnika sa zdravstvenim mjerama zaštite na radu i njihovo obrazovanje u vezi sa specifičnim uvjetima, kao i na korištenje ličnih i kolektivnih zaštitnih sredstava;
- ✓ osiguranje sanitarno-tehničkih i higijenskih uslova u objektima pod sanitarnim nadzorom i drugim objektima u kojima se obavlja djelatnost

od javnog interesa u skladu sa propisom o sanitarnom nadzoru, kao i osiguranje i provođenje općih mjera za zaštitu stanovništva od zaraznih bolesti u skladu sa propisom o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti;

- ✓ druge preventivne mjere (neobavezne vakcinacije, neobavezni sistematski pregledi) u skladu sa općim aktom poslodavca;
- ✓ praćenje uslova rada i sigurnosti na radu, kao i procjene profesionalnih rizika u cilju unapređivanja uslova rada i ergonomskih mjera prilagođavanjem rada psihofiziološkim sposobnostima radnika;
- ✓ praćenje obolijevanja, povređivanja, odsutnosti sa posla i smrtnosti, posebno od profesionalnih bolesti, bolesti u vezi sa radom, povreda na radu i drugih zdravstvenih oštećenja koja utiču na privremenu ili trajnu izmjenu radne sposobnosti;
- ✓ učešće u organizaciji režima rada i odmora uposlenih, kao i u procjeni nove opreme i novih tehnologija sa zdravstvenog i ergonomskog stanovišta;
- ✓ provođenje mjera za unapređivanje zdravlja radnika izloženih zdravstvenim rizicima u toku procesa rada, uključujući i ocjenjivanje i upućivanje radnika na posebno teškim i rizičnim poslovima na zdravstveno-preventivne aktivnosti i odmor;
- ✓ ukazivanje prve pomoći u slučaju povrede na radnom mjestu.

Zdravstvena zaštita na primarnom nivou obuhvata, između ostalog, specifičnu zdravstvenu zaštitu radnika kao dio medicine rada, ako je ugovorena sa poslodavcem.²⁶

Specifična zdravstvena zaštita radnika²⁷

Specifična zdravstvena zaštita osiguranika/ radnika ostvaruje se na osnovu ugovora između poslodavca i zdravstvene ustanove koja u svom sastavu ima djelatnost medicine rada, ili ugovorom sa specijalistom medicine rada u privatnoj praksi.

Za potrebe praćenja, proučavanja i unapređenja djelatnosti specifične zdravstvene zaštite može se osnovati zavod za medicinu rada kantona, odnosno zdravstvena ustanova za specifičnu zdravstvenu zaštitu radnika. Troškove specifične zdravstvene zaštite snosi poslodavac. Poslodavac sam određuje period na koji će zaključiti ugovor.

Poslodavac je dužan da zdravstvenim radnicima, koji pružaju usluge specifične zdravstvene zaštite/medicine rada, osigura pristup u sve radne prostorije i prostore.²⁸

Poslodavac, radnik za zaštitu na radu, povjerenik za zaštitu na radu, sindikat i drugi radnici dužni su obavijestiti ovlaštenu ustanovu o svim faktorima na

²⁶ Član 33. ZZZ

²⁷ Član 37. ZZZ

²⁸ Član 54. stav (2) Zakona o zaštiti na radu

radnom mjestu i u radnoj okolini za koje znaju ili pretpostavljaju da se mogu nepovoljno odraziti na zdravlje radnika.²⁹

Evidencija, izvještavanje i obavještavanje o nesreći na radu i profesionalnim oboljenjima

Zakonom o zaštiti na radu propisana je evidencija koju vodi poslodavac, o povredama na radu, profesionalnim oboljenjima, smrtnim slučajevima i njihovim uzrocima, obavezno prijavljivanje nastale povrede na radu i oboljenja od profesionalne bolesti, obavještavanje i postupanje inspekcije za zaštitu na radu, izvještavanje o povredi na radu koja se dogodi i profesionalnom oboljenju koje nastane na radnom mjestu.

Evidencija o povredama na radu, profesionalnim oboljenjima, smrtnim slučajevima i njihovim uzrocima

Zakonom o zaštiti na radu propisano je da je poslodavac dužan da vodi propisanu evidenciju, između ostalih evidencija, i o povredama na radu, profesionalnim oboljenjima, smrtnim slučajevima i njihovim uzrocima, te je dužan dostaviti nadležnoj inspekciji rada godišnji izvještaj o slučajevima iz ove evidencije.³⁰

²⁹ Član 56. Zakona o zaštiti na radu

³⁰ Član 61. Zakona o zaštiti na radu

Pravilnikom o sadržaju i načinu podnošenja izvještaja o povredi na radu i profesionalnom oboljenju³¹ propisuje se sadržaj i način podnošenja izvještaja o povredi na radu koja se dogodi i profesionalnom oboljenju koje nastane na radnom mjestu kod poslodavca.

Prijava povrede na radu i oboljenja od profesionalne bolesti

Zakonom o zdravstvenom osiguranju propisano je da su pravne i fizičke osobe obavezne da za svaki slučaj povrede na radu i oboljenja od profesionalne bolesti radnika dostave kantonalnom zavodu osiguranja prijavu, u roku od tri dana od dana povrede odnosno utvrđivanja oboljenja od profesionalne bolesti.³²

Obavještavanje inspekcije

U skladu sa Zakonom o zdravstvenom osiguranju, o svakom smrtnom slučaju, težoj povredi na radu, profesionalnom oboljenju i svakoj pojavi koja bi mogla ugroziti život ili zdravlje radnika na radu poslodavac je obavezan odmah obavijestiti nadležnu inspekciju rada. Za svaku povredu na radu poslodavac je dužan na uviđaj pozvati radnika za zaštitu na radu, neposrednog rukovodioca povrijeđenog radnika i povjerenika za zaštitu na radu.³³

³¹ („Službene novine FBiH“, br. 9/23)

³² Član 28. stav (3) ZZO

³³ Član 78. Zakona o zaštiti na radu

Postupanje inspektora kod smrtnog slučaja ili nesreće koja je zadesila jednog ili više radnika

Kantonalna uprava za inspekcijske poslove -inspekcija za zaštitu na radu dužna je odmah po prijemu obavještenja poslodavca izvijestiti Federalnu upravu za inspekcijske poslove o svakom smrtnom slučaju, nesreći na radu koja dovodi do onesposobljenosti u trajanju od tri ili više dana ili bilo kojem događaju koji je zadesio jednog ili više radnika.

Kantonalna inspekcija obavezna je izvršiti uviđaj svakog smrtnog slučaja, nesreće koja je zadesila jednog ili više radnika i teže povrede na radu kod poslodavca.

Nakon izvršenog uviđaja, kantonalna uprava obavezna je preduzeti odgovarajuće mjere i dostaviti izvještaj Federalnoj upravi za inspekcijske poslove.

Kod smrtnog slučaja ili nesreće koja je zadesila jednog ili više radnika, uviđaj će izvršiti i federalni inspektor.³⁴

Dostavljanje izvještaja o povredi na radu i profesionalnom oboljenju³⁵

Izvještaj o povredi na radu koja se dogodi i profesionalnom oboljenju koje nastane na radnom mjestu, poslodavac je dužan, **u roku od sedam dana** od dana pretrpljene povrede odnosno nastanka oboljenja, dostaviti:

³⁴ Član 79. Zakona o zaštiti na radu

³⁵ Član 62. Zakona o zaštiti na radu

- radniku koji je pretrpio povredu, odnosno kod kojeg je nastalo oboljenje,
- nadležnom zavodu zdravstvenog osiguranja kod kojeg je radnik zdravstveno osiguran,
- ovlaštenoj zdravstvenoj ustanovi koja obavlja usluge specifične zdravstvene
- zaštite/ medicine rada kod poslodavca, kao i
- nadležnoj inspekciji rada.

Izveštaj se podnosi se na obrascu propisanom **Pravilnikom o sadržaju i načinu podnošenja izvještaja o povredi na radu i profesionalnom oboljenju.**

Prava radnika u slučaju privremene spriječenosti za rad zbog povrede na radu ili profesionalnog oboljenja

Zakonom o radu propisano je da radniku koji je pretrpio povredu na radu ili je obolio od profesionalne bolesti, poslodavac ne može otkazati ugovor o radu zaključen na neodređeno vrijeme, niti mu može prestati ugovor o radu zaključen na određeno vrijeme, za vrijeme privremene spriječenosti za rad zbog liječenja ili oporavka, osim ako je počinio teži prijestup ili težu povredu radne obaveze iz ugovora o radu.³⁶

Radniku koji sa poslodavcem ima zaključen ugovor o radu na određeno vrijeme, u slučaju povrede na radu ugovor ne prestaje istekom roka na koji je zaključen već traje (ne zaključuje se novi ugovor) sve dok je radnik na

³⁶ Član 71. ZOR – a

bolovanju, a prestaje kad se bolovanje zaključi ili donese rješenje o ocjeni radne sposobnosti radnika, a radnik se odjavljuje sa evidencije zaposlenih.³⁷

Zakonom o zaštiti na radu propisano je da radnik koji se ne pridržava utvrđenih pravila sigurnosti i zaštite zdravlja na radu i propisanih obaveza u smislu ovog zakona čini težu povredu radne obaveze u skladu sa kolektivnim ugovorom, odnosno općim aktom poslodavca.³⁸

Prema Zakonu o zdravstvenom osiguranju³⁹, kod povreda na radu, ili oboljenja od profesionalne bolesti, osiguranicima se obavezno osigurava:

1. zdravstvena zaštita i sprovođenje mjera otkrivanja i sprečavanja povreda na radu i oboljenja od profesionalne bolesti,
2. odgovarajuća medicinska pomoć i pravo na ortopedsku pomagala radi liječenja i medicinske rehabilitacije od posljedica povreda na radu i oboljenja od profesionalnih bolesti radi uspostavljanja radne sposobnosti
3. naknada putnih troškova u vezi s korišćenjem zdravstvene zaštite i rehabilitacije prouzrokovane povredom na radu, odnosno oboljenjem od profesionalne bolesti,
4. naknada plaće za svo vrijeme trajanja bolovanja prouzrokovanog povredom na radu, odnosno oboljenjem od profesionalne bolesti.

³⁷ Član 71.stav (3) ZOR.-a

³⁸ Član 52. stav (2) Zakona o zaštiti na radu

³⁹ Član 36. ZZO

Zdravstvena zaštita pruža se osiguranim osobama u zdravstvenim ustanovama i kod privatnih zdravstvenih radnika s kojima je kantonalni zavod osiguranja zaključio ugovor o pružanju zdravstvene zaštite.⁴⁰

Zaštita radnika s promijenjenom radnom sposobnošću

Zakonom o zaštiti na radu je utvrđeno ako se u postupku periodičnog ljekarskog pregleda utvrdi da radnik ne ispunjava posebne zdravstvene uvjete za obavljanje poslova sa povećanim rizikom, poslodavac je dužan da ga premjesti na drugo radno mjesto koje odgovara njegovim zdravstvenim sposobnostima, ukoliko takvo radno mjesto postoji kod poslodavca. Ukoliko takvo mjesto ne postoji, primjenjuju se odgovarajuće odredbe Zakona o radu.⁴¹

Zakonom o radu utvrđeno je ako nadležna ustanova za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja ocijeni da kod radnika postoji promijenjena radna sposobnost (invalidnost II kategorije), poslodavac mu je dužan u pisanoj formi ponuditi novi ugovor o radu za obavljanje poslova za koje je radnik sposoban, ako takvi poslovi postoje, odnosno ako uz prekvalifikaciju i dokvalifikaciju postoji mogućnost rasporeda radnika na druge poslove.⁴²

⁴⁰ Član 37. ZZO

⁴¹ Član 59. Zakona o zaštiti na radu

⁴² Član 73. ZOR-a

Prilikom ponude novih poslova radniku poslodavac treba primijeniti odredbe Zakona o zaštiti na radu, kojima je propisano da radnik sa promijenjenom radnom sposobnošću ne smije obavljati poslove na kojima postoji opasnost smanjenja preostale radne sposobnosti.⁴³

U slučaju da ni to nije moguće, poslodavac mu, uz prethodnu saglasnost vijeća zaposlenika/sindikata, može otkazati ugovor o radu. Ukoliko vijeće zaposlenika odnosno sindikat uskrati saglasnost, ili nisu osnovani, rješavanje spora povjerava se arbitraži, u skladu sa kolektivnim ugovorom i pravilnikom o radu. Ukoliko je nezadovoljan odlukom arbitraže, poslodavac može u roku od 15 dana od dana dostavljanja arbitražne odluke zatražiti da predmetnu saglasnost nadomjesti sudska odluka. Svaki otkaz ugovora o radu, ukoliko se ne poštuje navedena procedura, je nezakonit.⁴⁴

Pravo radnika sa promijenjenom radnom sposobnošću na otpremninu u slučaju otkaza ugovora o radu

U slučaju otkaza ugovora o radu, radnik s promijenjenom radnom sposobnošću ima pravo na otpremninu u iznosu uvećanom za najmanje 50% u odnosu na otpremninu iz popisanu članom 111. ZOR-a, osim ukoliko se ugovor otkazuje zbog kršenja obaveza iz

⁴³ Član 70. stav 3. Zakona o zaštiti na radu

⁴⁴ Član 74. st.1. i 2. ZOR-a

radnog odnosa ili zbog neispunjavanja obaveza iz ugovora o radu od strane radnika.⁴⁵

Poslodavac je dužan osigurati da radnik s promijenjenom radnom sposobnošću, i pored osposobljavanja za siguran i zdrav rad, bude u pisanoj formi obaviješten o:

- rezultatima procjene rizika na radnom mjestu i
- mjerama kojima se rizici otklanjaju u cilju povećanja sigurnosti i zaštite zdravlja na radu.⁴⁶

Zakonom o zaštiti na radu propisano je i pravo radnika na premještanje na drugo radno mjesto, ako se u postupku periodičnog ljekarskog pregleda utvrdi da radnik ne ispunjava posebne zdravstvene uvjete za obavljanje poslova sa povećanim rizikom, U tom slučaju poslodavac je dužan da ga premjesti na drugo radno mjesto koje odgovara njegovim zdravstvenim sposobnostima, ukoliko takvo radno mjesto postoji kod poslodavca. Ukoliko takvo mjesto ne postoji, primjenjuju se odgovarajuće odredbe Zakona o radu.

Postupanje u slučaju utvrđene promijenjene radne sposobnosti radnika

Kako je prethodno opisano, odredbama Zakona o radu propisano je postupanje poslodavca u slučaju utvrđene promijenjene radne sposobnosti radnika odnosno utvrđene invalidnosti II kategorije.⁴⁷

⁴⁵ Član 74. st. 3. ZOR-a.

⁴⁶ Član 42. Zakona o zaštiti na rad

⁴⁷ Član 73. i 74. ZOR-a

U skladu sa Zakonom o radu, radnicima koji rade noću poslodavac je dužan osigurati periodične ljekarske preglede najmanje jednom u dvije godine. Ako se na ljekarskom pregledu utvrdi da radniku prijeti nastanak invalidnosti zbog rada noću, poslodavac mu je dužan ponuditi zaključivanje ugovora o radu za obavljanje istih ili drugih poslova izvan noćnog rada, ukoliko takvi poslovi postoje, odnosno ako uz prekvalifikaciju i dokvalifikaciju postoji mogućnost rasporeda radnika na druge poslove.⁴⁸

Iz navedenih odredaba Zakona može se zaključiti da, ukoliko ne postoji mogućnost raspoređivanja radnika a druge poslove koji odgovaraju njegovoj preostaloj radnoj sposobnosti, jer poslovi ne postoje, poslodavac može otkazati radniku ugovor o radu i to primjenom člana 96. stav (1) tačka b. Zakona o radu. Zakonom je propisano da poslodavac može otkazati ugovor o radu u slučajevima kada se od njega ne može osnovano očekivati da zaposli radnika na druge poslove ili da ga prekvalifikuje i dokvalifikuje za rad na drugim poslovima. Ukoliko poslodavac u periodu od jedne godine od otkazivanja ugovora o radu radniku namjerava da zaposli radnika sa istim kvalifikacijama i stepenom stručne spreme ili na istom radnom mjestu, prije zapošljavanja drugih lica dužan je ponuditi zaposlenje radniku čiji je ugovor o radu otkazao u smislu odredbi člana 96. st. (1) Zakona.

Da bi otkaz bio pravno valjan poslodavac je dužan provesti postupak konsultacije sa sindikatom ili vijećem

⁴⁸ Član 41. st. 3. i 4. ZOR-a.

zaposlenika i pribaviti pisanu saglasnost sindikata ili vijeća zaposlenika za otkaz⁴⁹.

Pravilno bi bilo da u slučaju nastanka navedenih okolnosti s ciljem primjene povoljnijeg prava, poslodavac radnika, kojeg ne može rasporediti na druge poslove, uputi na ocjenu radne sposobnosti, u skladu sa Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju.⁵⁰

U slučaju da poslodavac pokrene postupak potrebno je da snosi troškove medicinskog vještačenja i da ima saglasnost sindikata.

Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju propisana su prava osiguranika sa promijenjenom radnom sposobnošću, koja obezbjeđuje poslodavac kod koga je radio u vrijeme nastanka invalidnosti i to pravo na:

- a) raspoređivanje na drugo radno mjesto,
- b) prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju, koja se obezbjeđuje osiguraniku do navršenih 55 godina života.
- c) novčanu naknadu u vezi sa promijenjenom radnom sposobnošću.⁵¹

Naknada plaće osiguranika/ radnika za vrijeme privremene spriječenosti za rad zbog povrede na radu ili profesionalnog oboljenja

Zakonom o radu propisano je da radnik ima pravo na naknadu plaće za period odsustvovanja sa rada iz

⁴⁹ Član 26. Zakona o vijeću povjerenika („Službene novine Federacije BiH“, broj 38/04)

⁵⁰ Član 97. Zakona PIO

⁵¹ Član 52. Zakona PIO

opravdanih razloga predviđenih zakonom, propisom kantona, kolektivnim ugovorom i pravilnikom o radu (godišnji odmor, privremena spriječenost za rad, porođajno odsustvo, plaćeno odsustvo i sl.).

Za vrijeme privremene spriječenosti za rad, u slučaju povrede na radu i profesionalnog oboljenja, **osiguranik/ radnik ostvaruje pravo na naknadu plaće** koju obračunava i isplaćuje pravna ili fizička osoba (poslodavac) za prvih 42 dana bolovanja a teret svojih sredstava, a nakon toga na teret kantonalnog zavoda zdravstvenog osiguranja.⁵²

Naknada plaće koju prima osiguranik/ radnik za vrijeme privremene spriječenosti za rad utvrđuje se od osnovice za naknadu koju čini plaća isplaćena osiguraniku za mjesec koji prethodi mjesecu u kojem nastupi slučaj na temelju kojeg se stiče pravo na naknadu. Ako u mjesecu koji prethodi mjesecu u kojem je nastupio slučaj na temelju koga se stiče pravo na naknadu osiguranik nije ostvario plaću, kao osnovica za naknadu uzima se prosječna plaća na razini kantona za odgovarajući mjesec.

Kada osiguranik prima naknadu plaće neprekidno duže od tri mjeseca, osnovica za utvrđivanje naknade **valorizira se** saglasno prosječnom porastu plaća zaposlenih kod pravne, odnosno fizičke osobe, ako je taj porast veći od 5%.

Valorizirana naknada plaće pripada osiguraniku/ radniku od prvog dana idućeg mjeseca po isteku tri mjeseca

⁵² Član 56. ZZO

neprekidnog korištenja naknade plaće, ako je ispunjen uvjet za povećanje naknade.⁵³

Za vrijeme privremene spriječenosti za rad zbog povrede na radu ili oboljenja od profesionalne bolesti, naknada plaće iznosi 100% od osnovice za naknadu.

Naknada plaće u iznosu 100% od osnovice isplaćuje se i osiguraniku / radniku i za vrijeme privremene spriječenosti za rad zbog bolesti i komplikacija prouzrokovanih trudnoćom i porođajem, te za vrijeme privremene spriječenosti za rad zbog transplantacije živog tkiva i organa u korist druge osobe. U svim drugim okolnostima naknada plaće određuje se u visini od najmanje 80% osnovice.

Visinu naknade plaće i najviši iznos naknade plaće koja se isplaćuje na teret kantonalnog zavoda osiguranja utvrđuje upravno vijeće kantonalnog zavoda osiguranja.⁵⁴

***Naknada plaće u slučaju privremene spriječenosti za rad preko 12 mjeseci*⁵⁵**

Ako bolovanje traje neprekidno ili u prekidima ukupno 12 mjeseci za istu bolest u toku dvije kalendarske godine, izabrani doktor medicine primarne zdravstvene zaštite obvezan je uputiti osiguranika nadležnom tijelu penzijskog i invalidskog osiguranja koji donosi ocjenu

⁵³ Član 46. ZZO

⁵⁴ Član 47. ZZO

⁵⁵ Član 60. ZZO

radne sposobnosti i invalidnosti, najkasnije u roku od 60 dana od dana prijema prijedloga izabranog doktora medicine.

U slučaju da je osiguranik/ radnik na bolovanju zbog povrede na radu ili profesionalnog oboljenja, ima pravo na naknadu plaće na teret sredstava kantonalnog zavoda osiguranja odnosno na teret sredstava pravnog ili fizičkog lica do navršenih 14 mjeseci neprekidnog trajanja privremene spriječenosti za rad.

Ako nadležni organ penzijskog i invalidskog osiguranja ne donese ocjenu radne sposobnosti i invalidnosti u propisanom roku, kantonalni zavod osiguranja će i dalje isplaćivati naknadu plaće osiguraniku, ali je nadležni organ penzijskog i invalidskog osiguranja obavezan vratiti isplaćenu naknadu kantonalnom zavodu osiguranja, najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema zahtjeva za povrat.

Kada osiguranik/ radnik nema pravo na naknadu plaće za vrijeme privremene spriječenosti za rad?

Zakonom o zdravstvenom osiguranju propisano je da osiguranik/ radnik nema pravo na naknadu plaće ako:

- svjesno prouzrokuje privremenu nesposobnost za rad,
- namjerno sprječava ozdravljenje, odnosno osposobljavanje,
- prima plaću ili obavlja drugu djelatnost,

- se bez opravdanog razloga ne odazove na poziv za ljekarski pregled izabranog doktora medicine primarne zdravstvene zaštite,
- izabrani doktor medicine primarne zdravstvene zaštite, odnosno kontrolor kantonalnog zavoda osiguranja utvrde da se ne pridržava uputa za liječenje, odnosno bez dozvole izabranog doktora medicine otpuće iz mjesta prebivališta,
- u roku od tri dana nakon početka bolesti ne javi izabranom doktoru medicine primarne zdravstvene zaštite da je obolio.⁵⁶

Osiguraniku ne pripada naknada plaće od momenta kada su nastupile pobrojane okolnosti, pa sve dok one traju.

Navedene okolnosti smatraju se zloupotrebom bolovanja i svaki slučaj se drugačije dokazuje.

Nadzor

Nadzor nad radom izabranog doktora⁵⁷ medicine, odnosno ljekarske komisije vrši:

- direktor ugovorene zdravstvene ustanove;
- ovlašteno lice privatne prakse;
- kontrolori nadležnog kantonalnog zavoda zdravstvenog osiguranja;
- stručna tijela koja odredi upravni odbor zdravstvene ustanove.

⁵⁶ Član 45. ZZO

⁵⁷ Član 22. Pravilnik o postupku i krjtertjima za utvrđivanje privremene spriječenosti za rad osiguranika („Sluzbene novine FBiH“, br.: 34/17)

Nadzor nad osiguranikom⁵⁸ za vrijeme privremene spriječenosti za rad odnosno za vrijeme korišćenja prava na naknadu plaće, vrši kontrolor kantonalnog zavoda osiguranja od prvog dana privremene spriječenosti za rad i pravno odnosno fizičko lice za vrijeme za koje ono isplaćuje naknadu plaće na teret svojih sredstava.

U cilju vršenja nadzora poslodavac treba Pravilnikom o radu propisati mogućnost kontrole bolovanja, putem komisije ili na drugi način, kada posumnja na zloupotrebu bolovanja. Zloupotreba bolovanja može se provjeriti kod nadležnog ljekara koji je izdao doznaku ili kod kantonalnog zavoda zdravstvenog osiguranja, putem kontrolora bolovanja, u skladu sa članom 55. Zakona o zdravstvenom osiguranju.

Osiguranik, pravno, odnosno fizičko lice kod kojeg je osiguranik zaposlen i kontrolor kantonalnog zavoda osiguranja mogu u roku od 48 sati od saopćenja ocjene (kad radnik npr. donese obrazac ljekara da je na bolovanju), uložiti prigovor na ocjenu izabranog doktora medicine primarne zdravstvene zaštite. O prigovoru rješava ljekarska komisija kantonalnog zavoda osiguranja, sa tim da se rješenje ljekarske komisije smatra konačnim.

⁵⁸ Član 23. Pravilnik o postupku i krjtertjima za utvrđivanje privremene spriječenosti za rad osiguranika („Sluzbene novine FBiH“, br.: 34/17)

Prava osiguranika/ radnika sa promijenjenom radnom sposobnosti⁵⁹

Osiguraniku/ radniku kod kojeg je utvrđena promijenjena radna sposobnost poslodavac kod koga je radio u vrijeme nastanka invalidnosti obezbjeđuje pravo na:

- a) raspoređivanje na drugo radno mjesto,
- b) prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju,
- c) novčanu naknadu u vezi sa promijenjenom radnom sposobnošću.

Naknada plaće radnika s promijenjenom radnom sposobnošću

Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju propisano je pravo osiguranika/ radnika na naknadu plaće.⁶⁰

Osiguranik/ radnik kome se na osnovu promijenjene radne sposobnosti obezbjeđuje pravo na raspoređivanje na drugo radno mjesto, odnosno pravo na prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju ima pravo na:

- ✓ naknadu plaće od dana nastanka invalidnosti do dana rasporeda na drugo radno mjesto, odnosno do upućivanja na prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju, kao i od dana završene prekvalifikacije ili dokvalifikacije do rasporeda na

⁵⁹ Član 52. Zakona PIO

⁶⁰ Član 55. Zakona PIO

drugo radno mjesto (naknada zbog čekanja) i ona pripada radniku bez obzira na uzrok invalidnosti,

- ✓ naknadu plaće za vrijeme prekvalifikacije ili dokvalifikacije (naknada za vrijeme prekvalifikacije ili dokvalifikacije), koja također pripada radniku bez obzira na uzrok invalidnosti i
- ✓ naknadu plaće zbog manje plaće na drugom radnom mjestu (naknada zbog manje plaće), pod uslovom da je promijenjena radna sposobnost nastala po osnovu povrede na radu ili profesionalne bolesti.

Osnovica za određivanje naknade plaće i valorizacija⁶¹

Osnovica za određivanje naknade plaće je prosječna neto plaća koju je osiguranik ostvario u godini koja prethodi godini nastanka invalidnosti, valorizacijom dovedena na nivo plaća za mjesec za koji se isplaćuje naknada.

Valorizacija se vrši tako što se prosječna neto plaća koju je osiguranik ostvario u godini koja prethodi godini nastanka invalidnosti usklađuje sa kretanjem prosječne neto plaće svih zaposlenih kod poslodavca i dovodi na nivo plaća za mjesec za koji se isplaćuje naknada.

⁶¹ Član 56. Zakona PIO

Zakonom je utvrđeno da naknada plaće ne može biti manja od najniže plaće utvrđene Općim kolektivnim ugovorom za teritorij Federacije BiH.

Ova odredba nije usaglašena sa izmijenjenim članom 78. st. (1) i (3) Zakona o radu, saglasno kojem Vlada Federacije utvrđuje najnižu plaću nakon konsultacija sa Ekonomsko-socijalnim vijećem.

U Federaciji BiH krajem 2021. godine donesena je Uredba o metodologiji izračuna i usklađivanja najniže plaće⁶², na temelju koje Vlada Federacije BiH krajem decembra tekuće godine donosi Odluku o iznosu najniže plaće u Federaciji BiH za narednu godinu.

Isplata naknade – čekanje posla

Naknada zbog čekanja pripada od dana nastanka invalidnosti do dana rasporeda na drugo radno mjesto, odnosno do dana upućivanja na prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju, kao i od dana završene prekvalifikacije ili dokvalifikacije do dana rasporeda na drugo radno mjesto i isplaćuje se u visini osnovice naknade.

Naknada za vrijeme prekvalifikacije ili dokvalifikacije pripada za vrijeme trajanja prekvalifikacije ili dokvalifikacije i isplaćuje se u visini osnovice naknade.

Naknada zbog manje plaće pripada od dana rasporeda na drugo radno mjesto i isplaćuje se u visini razlike između osnovice naknade i neto plaće osiguranika na drugom radnom mjestu.⁶³

⁶² („Službene novine FBiH“, 106/2021)

⁶³ Član 57. Zakona PIO

Novčana naknada za fizičku onesposobljenost⁶⁴

Fizička onesposobljenost postoji kada je osiguranik/ radnik pretrpio gubitak, ozbiljnu povredu ili značajnu onesposobljenost organa ili dijelova tijela što pogoršava prirodnu aktivnost organizma i zahtijeva veći napor za zadovoljavanje životnih potreba, bez obzira da li je na taj način prouzrokovana invalidnost ili ne.

Osiguranik/ radnik ostvaruje pravo na novčanu naknadu od momenta nastupanja fizičke onesposobljenosti ukoliko je zahtjev za naknadu podnesen u roku od tri mjeseca od dana nastupanja fizičke onesposobljenosti.

Ako je zahtjev podnesen nakon isteka predviđenog perioda, osiguranik ima pravo na novčanu naknadu od prvog dana u mjesecu nakon podnošenja zahtjeva i za tri mjeseca unazad.

Pravo na novčanu naknadu zbog fizičke onesposobljenosti stiče osiguranik/radnik čija je fizička onesposobljenost u iznosu od najmanje 30% nastala kao rezultat povrede na radu ili bolesti uzrokovane radom.

Vrste fizičke onesposobljenosti na osnovu kojih se stiče pravo na novčanu naknadu kao i procent takve onesposobljenosti utvrđene su zakonom.

Osnov za novčanu naknadu za fizičku onesposobljenost je najniži iznos penzije utvrđen u skladu sa ovim zakonom.

⁶⁴ Član 67. Zakona PIO

Novčana naknada za fizičku onesposobljenost se utvrđuje prema procentu fizičke onesposobljenosti i izražava se u odgovarajućem procentu od osnova te iznosi:

Za fizičku onesposobljenost	Stepen	Novčana naknada izražena kao procenat od osnove
100%	1	60%
90%	2	54%
80%	3	48%
70%	4	42%
60%	5	36%
50%	6	30%
40%	7	24%
30%	8	18%

Ako je osiguranik za isti slučaj fizičke onesposobljenosti stekao pravo na novčanu naknadu i na osnovu ovog zakona i na osnovu drugih propisa, u tom slučaju može po sopstvenom izboru koristiti bilo koji od ova dva osnova za naknadu.

**UNION
TO UNION**
LO, TCO & SACO GLOBAL

